

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о здрављу биља садржан је у члану 97. тачка 9) Устава Републике Србије којим је утврђено да Република Србија обезбеђује систем заштите и унапређивања животне средине и заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Овим изменама и допунама Закона о здрављу биља (у даљем тексту: Закон) допуњују се одређене одредбе и врши се правно-техничка редакција текста важећег Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09) и отклањају недостаци тог закона који су уочени у његовој примени.

Током примене Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09) није било могуће имплементирати поједине одредбе закона услед недовољног броја инспектора, као што је обављање фитосанитарних прегледа пошиљака биља и биљних производа намењених извозу и издавање фитосертификата за извоз односно реекспорт. Обзиром да се годишње извезе од 40-50 000 пошиљака, са тенденцијом раста, преузимањем тог посла потпуно би била угрожене имплементација, контрола и надзор над спровођењем Закона о здрављу биља и других закона за које су надлежни фитосанитарни инспектори. Тај део послова наставиле су да обављају пољопривредне стручне службе, чији је оснивач Влада Републике Србије, у складу са прелазним и завршним одредбама Закона о здрављу биља. Такође Законом о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09) је било прописано да Дирекција за националне референтне лабораторије обавља послове лабораторијског испитивања што није била у могућности услед недостатка одговарајућег особља, већ су послове лабораторијског испитивања наставиле да обављају овлашћене лабораторије пољопривредних служби, научноистраживачких института и факултета у складу са прелазним и завршним одредбама Закона о здрављу биља.

Основни разлог за доношење овог Закона је уређење обављања послова од јавног интереса у области здравља биља и дијагностике штетних организама, који су се до сада обављали у складу са прелазним и завршним одредбама Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09).

Доношењем овог Закона системски се решавају наведени проблеми, као што су јасно дефинисање субјеката у области здравља биља, послова, обавеза и одговорности као и услови и начин поверавања послова.

Спречавање уношења и ширења штетних организама је од стратешког значаја за Републику Србију. Велики број штетних организама може да угрози а често и доведе у питање опстанак неке биљне врсте, што може имати велике економске последице за пољопривреду и шумарство Републике Србије.

Да би се трговало са државама чланицама Светске трговинске организације (СТО), Република Србија мора својом регулативом и имплементацијом исте да гарантује примену међународних стандарда о фитосанитарним мерама донетих под окриљем Међународне конвенције о заштити биља (IPPC) у оквиру Организације Уједињених нација за храну и пољопривреду (FAO), чији је потписник и Република Србија.

У складу са Међународном конвенцијом о заштити биља Министарство пољопривреде и заштите животне средине као орган надлежан за послове здравља биља дужно је да успостави надзор у производњи, увозу и извозу, самим тим и оперативан и ефикасан фитосанитарни систем, са јасном дефинисаном структуром, (ко, где и како врши прегледе), оперативним дијагностичким сервисом и тиме обезбеди пуну имплементацију прописа у области здравља биља.

С тим у вези неопходно је организовати систем оперативних лабораторија које ће радити на увођењу, развоју и валидацији референтних метода за идентификацију штетних организама, у којима су уведени посебни протоколи рада и која има најквалификованије особље.

Обзиром на глобализацију трговине, климатске промене и стални раст обима међународног промета биља и нове ризике од уношења штетних организама, као и обавезу надлежног органа, потребно је да се прописи стално иновирају пратећи актуелне промене, стандарде као и нова научна и техничка сазнања у области здравља биља.

С тим у вези овим законом је дат основ за доношење мера у циљу спречавања уношења нових штетних организама сагледавајући нове ризике.

Овим законом се прописује неколико важних правних основа за доношење подзаконских аката као што је правилник о начину обављања обавезних здравствених прегледа усева објеката за производњу семена, расада и садног материјала, правилник о условима за топлотно третирање и означавање дрвног паковног материјала (ДПМ), у складу са релевантним међународним стандардом, што је до сада било решено делимично Уредбом.

Законом се такође прописује образац одобрења за уношење штетних организама за потребе огледа у складу са релевантним међународним стандардом, као и штампање обрасца фитосертификата са одговарајућим нивоима заштите од стране Завода за израду новчаница и кованог новца- „Топчидер”.

Из наведених разлога предложене су прве измене Закона које омогућавају Републици Србији да несметано учествује у међународном промету биља и биљних производа.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА

И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. овог закона извршене су одговарајуће измене односно допуне значења појединих израза употребљених у постојећем закону.

Чл. 2 – 5. уређују се критеријуми, поступак и начин уписа правних лица, предузетника и физичких лица у Регистар произвођача, прерађивача, дорађивача, увозника, складиштара и прометника одређеног биља и биљних производа и прописаних објеката уписа (у даљем тексту: Фиторегистар), као и обавезе лица по основу уписа у тај фиторегистар. Истовремено као новина предвиђа се изузетак кад физичко лице не мора да буде уписано у Фиторегистар, под условом ако је укупна производња тог лица намењена личним потребама или продаји на локалном тржишту физичком лицу, као крајњем кориснику. Министарству надлежном за послове заштите здравља биља (у даљем тексту: Министарство) дато је овлашћење да на основу записника о испуњености услова од фитосанитарног односно шумарског инспектора доноси решење о упису, односно брисању из Фиторегистра, ако не правно лице, предузетник односно физичко лице испуњава обавезе утврђене у члану 14. став 1. овог закона.

Чл. 6.-11. Закона дефинишу се послови од јавног интереса и остали стручни послови у области здравља биља, као и јасно дефинисање правних лица која обављају те послове, односно прописују се услови и начин обављања тих послова. Истовремено уређује се да послове од јавног интереса у области здравља биља и дијагностике штетних организама могу да обављају привредна друштва чији је оснивач Република Србија која су регистрована у Регистру привредних субјеката да у оквиру своје делатности обављају стручне послове у области заштите биља (у даљем тексту: пољопривредне стручне службе), као и научноистраживачке организације и високошколске установе чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, ако испуњавају услове у складу са овим законом и другим прописима. Влада уређује организацију, послове и начин обављања тих послова, као и структуру и потребан број стручних лица за обављања одређених послова у области здравља биља, који се поверавају пољопривредним стручним службама.

Лабораторијске и са њима повезане стручне послове обавља Национална референтна лабораторија у оквиру Дирекције за националне референтне лабораторије основана законом којим се уређују безбедност хране. Поједине послове лабораторијског испитивања могу да обављају и овлашћене лабораторије изабране конкурсом и овлашћене од Министарства као службена лабораторија, односно као референтна за поједине врсте или групе лабораторијског испитивања. Уколико Национална референтна лабораторија не може да изврши поједину врсту или групу испитивања министар може да одреди и друго овлашћено правно лице или лабораторију са територије друге државе као референтну у складу са овим законом.

Чл. 12-14. Закона уређују се врсте услуга у области заштите здравља биља, услови које треба да испуњавају субјекти у зависности од врсте услуга које обављају, као и начин пружања тих услуга. Истовремено као новина прописује се да су услуге у области здравља биља, одређене једино услуге топлотног третирања и означавање дрвног материјала за паковање у складу са међународним стандардом за фитосанитарне мере (ISPM 15). Министру је дато овлашћење да ближе прописује услове, поступак и начин вршења тих услуга, као и садржај и изглед ознаке у складу са међународним стандардом (ISPM 15).

Чланом 15. мења се члан 28. Закона којим се уређује да програм стручног усавршавања лица која у овлашћеним правним лицима обављају послове од јавног интереса и остале стручне послове у области здравља биља доноси Министарство.

Чланом 16. Закона дефинисани су посебни програми заштите здравља биља.

Чл. 17-22. Закона уређује се праћење и провера здравственог стања семена, расада и садног материјала. Прописује се обавеза здравствених прегледа усева за производњу семена пољопривредног биља, као и објекта за производњу шумског семена, објекта за производњу расада и објекта за производњу садног материјала вишегодишњих биљака (у даљем тексту: усеви и објекти), који се пријављује се Министарству. Истовремено прописано је ако се утврди писуство штетног организма са листа утврђених овим законом фитосанитарни односно шумарски инспектор, налаже одговарајуће мере, у складу са овим законом. Уређује се да поред праћења здравственог стања биља и биљних производа на присуство штетних организама утврђених на листама прописаних овим законом и могућност праћења нових штетних организама за које постоји сумња да су штетни за биље и који нису раније били утврђени на територији Републике Србије, у циљу брзог и ефикасног деловања против ново утврђених ризика или ризика на које се сумња у вези са штетним организмима министар може предузети хитне мере у складу са начелом опрезности.

Чл. 23-30. прописује се обавеза издавање биљног пасоша за биље, биљне производе и прописане објекте са листи које су утврђене овим законом. Биљни пасош може да изда правно лице, односно предузетник који је уписан у Фиторегистар и коме је издата дозвола за издавање биљног пасоша за одређено биље, биљне производе и прописане објекте. Дозвола за издавање биљног пасоша издаје се том лицу ако има запослено лице одговорно за здравље биља које има стечено високо образовање одговарајуће струке, које је завршило обуку за издавања биљног пасоша као и друге услове предвиђене овим законом. Дозволу за издавање биљног пасоша издаје министар на пет година, на захтев обвезника. Обуку за издавање биљног пасоша организује и спроводи Министарство, а министар прописује садржај програма обуке за издавање биљног пасоша. Истовремено уређује се питање обнове дозволе за издавање биљног пасоша.

Изузетно биљни пасош може да изда фитосанитарни, односно шумарски инспектор за посебне случајеве прописане овим законом. Обвезник издавања биљног пасоша дужан је да води евиденцију о издатим биљним пасошима и да ту евиденцију чува три године.

Чл.31-39. овог закона уређује се фитосанитарна контрола у међународном промету, образац одобрења за уношење штетних организама у складу са одговарајућим међународним стандардом, могућност да поред фитосанитарног инспектора преглед пошиљки намењених извозу може да врши и овлашћено правно лице, као и штампање обрасца фитосертификата са одговарајућим нивом заштите од стране Завода за израду новчаница и кованог новца - „Топчидар”.

Чл. 40 и 41. прописују се врста таксе и овлашћење да министар пропише висину тих такси, а чланом 41. уређује се обавеза плаћања административне таксе за издавања одређених решења.

Чл.42-44. овог закона извршено је усклађивање појединих решења у погледу услова, права и дужности, као и овлашћења фитосанитарног, односно шумарског инспектора, у складу са извршеним изменама и допунама овога закона и другим законима.

Чл.45-49. овог закона измењене су казнене одредбе у складу са извршеним изменама и допунама овог закона, као и усклађивање са Законом о прекршајима.

Чланом 50. врше се измене истих речи у више чланова овог закона у одговарајућем падежу.

Чл. 51. - 52. уређују се прелазне и завршне одредбе.

V. ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ СА СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТОМ

Закона о изменама допунама Закона о здрављу биља усклађен је са Стратегијом развоја пољопривреде и руралног развоја за период 2014. – 2024. године („Службени гласник РС”, број 85/14).

VI. ИЗЈАВА О ПРЕДВИЂЕНОСТИ ПРОГРАМОМ РАДА ВЛАДЕ

Доношење овог закона је предвиђено Програмом рада Владе за 2016 годину.

VII. ПРОЦЕНА ИЗНОСА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Законом о буџету Републике Србије за 2016. годину („Службени гласник РС”, број 103/15), члан 8, у оквиру Раздела 23 - Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Глава 23.3 - Управа за заштиту биља, - Програм 0109 – Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика, Функција 420 – Пољопривреда, шумарство, лов и риболов, Програмска активност/пројекта 0006 - Управљање фитосанитарним системом и системом безбедности хране и хране за животиње биљног порекла, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама обезбеђена су средства у износу од 113.000.000 динара. За спровођење овог закона у 2016. години средства су обезбеђена у износу од 110.000.000 динара, а остатак од 3.000.000 динара је за спровођење других закона. Наведена средства се користе за спровођење Програма мера заштите здравља биља и Програм прогнозно извештајних послова за подручје централне Србије.

Финансијска средства за спровођење овог закона у 2017. и 2018. години биће обезбеђена у складу са билансним могућностима у оквиру лимита утврђених од стране Министарства финансија на разделу министарства надлежног за послове пољопривреде, осим за обављање послова фитосанитарних прегледа пошљака биља, биљних производа и прописаних објеката намењених извозу, односно реекспорту ради издавања фитосертификата и фитосертификата за реекспорт, као и здравствених прегледа усева и објекта за производњу семена, расада и садног материјала, који обављају пољопривредне стручне службе, у оквиру лимита утврђених од стране Министарства финансија.

VIII. СТУПАЊЕ НА СНАГУ ЗАКОНА

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.